

OBSAH

PREDSLOV

9

I. kapitola: PRÍRODNÝ A SPOLOČENSKÝ CHARAKTER ĽUDSKEJ MYSLE

13

1. Na hranici psychológie a sociológie 13
2. Spoločenské ako extenzia mentálneho? 17
3. Vzájomná závislosť psychického a spoločenského 18
4. Sociálne reprezentácie - križovatka psychologických a sociologických konceptov 26

II. kapitola: TEÓRIA SOCIÁLNYCH REPREZENTÁCIÍ

31

- 1.1 Sociálna psychológia ako kultúrna antropológia moderného človeka? 31
- 1.2 Ľudská subjektivita a spoločenská zmena 33
- 1.3 Vedecké a laické reprezentácie 34
2. Dialogický charakter mysle 38
3. Sociálne reprezentácie a skupinový konsenzus 39
- 3.1 Interná štruktúra sociálnych reprezentácií 40
- 3.2 Spoločenská ukotvenosť mysle a jej autonómia 42
4. Súhrn 44

III. kapitola: VOLNÉ ASOCIÁCIE A SOCIÁLNE REPREZENTÁCIE

51

1. Jazyk, asociácie a spoločenské vedomie 51
- 1.2 Kolektívne nevedomie a asociácie 52
2. Asociácie a semiotický model reality 53
- 2.1 Protestné hnutie a rozdielny svet významov 55
- 2.2 Štruktúra pojmov: význam demokracie 57
3. Genéza asociácií 62
- 3.1 Asociácie a súkromná myseľ 62
- 3.2 Asociácie: idey alebo diskurz? 63
- 3.3 Asociácie: styčnosť skúsenosti? 64
- 3.4 Klasifikácie asociácií 68
4. Asociácie a štruktúra jazyka 69
5. Psycholingvistický prístup 70
6. Kognitívny prístup 72
7. Asociačná produkcia a kontext 73
- 7.1 Diskurzívna kompetencia a pohotovosť v asociačnej produkcii 75
- 7.2 Zdieľaný a individuálny význam 77
- 7.3 Asociácie a diskurz 77
- 7.4 Repertoár asociácií a kultúrna sedimentácia významu 79
- 7.5 Štruktúra asociačných vzťahov 80
8. Komponentová analýza 82
- 8.1 Jednotky významu 83
9. Analýza asociácií z hľadiska sociálnych reprezentácií 86

9.1	Tematická analýza	87
9.2	Ako tematizujeme pojem „jednotlivec“?	88
9.3	Analýza asociačnej štruktúry a interkonceptuálnych vzťahov	90
9.3.1	Indexy podobnosti	92
9.4	Klastrová analýza	93
9.5	Štruktúra sémantického poľa: kľúčové a periférne významy	94
9.5.1	Posudzovanie podobnosti významových jednotiek	95
9.5.2	Štruktúra významových jednotiek pojmu „práca“	96
9.6	Asociačná mapa	98
9.7	Sieť asociačných významov	101
9.8	Skupinová konštrukcia konceptuálnej mapy	102
10.	Súhrn	108

IV. kapitola: ANALÝZA TEXTU A MEDIÁLNEJ KOMUNIKÁCIE **109**

1.	Analýza mediálnej komunikácie z hľadiska sociálnych reprezentácií	109
1.1	Tematická analýza	110
1.2	Psychoanalýza na francúzskej intelektuálnej scéne	111
1.3	Psychoanalýza: veda alebo mystifikácia?	112
1.4	Centristická tlač a šírenie psychoanalýzy	114
1.5	Katolícka tlač, inštrumentalita a propagácia	116
1.6	Komunistická tlač a propaganda	118
1.6.1	Funkcie propagandy	119
1.6.2	Kognitívne aspekty a jazyk propagandy	120
2.	Obsahová analýza textu	122
2.1	Deskriptívny a interpretatívny prístup	122
3.	Hermeneutický výklad textu	125
3.1	Pozícia interpretujúceho	129
4.	Analýza textov a praktická psychológia	131
5.	Súhrn	132

V. kapitola: VYUŽITIE POČÍTAČOVÝCH PROGRAMOV NA ANALÝZU TEXTOV A TRANSKRIPTOV **135**

1.	Postup pri počítačovej analýze textu	136
1.1	Výhody a nevýhody počítačových programov podporujúcich analýzu textu	140
2.	Spoločné a špecifické charakteristiky jednotlivých programov	141
3.	Príklad: konceptuálna analýza "národnej identity"	147
4.	Súhrn	148

VI. kapitola: KVALITATÍVNE INTERVIEW **151**

1.	Sociálne reprezentácie zdravia a choroby	151
1.1	Výskumný projekt s neštruktúrovaným interview	154
2.	Kritika kvalitatívneho interview z hľadiska pozitivistickej metodológie	158
2.1	Je neštruktúrované interview vedeckou metódou?	160

2.1.1	Čo je a nie je subjektívne?	162
2.1.2	Možno výpovediam veriť?	164
2.1.3	Čo je a nie je opakovateľné?	174
2.1.4	Sú výsledky interview spoľahlivé?	177
2.1.5	Sú výsledky interview zovšeobecniteľné?	179
2.1.6	Sú výsledky interview validné?	179
3.	Výskumný projekt s metódou kvalitatívneho interview	181
3.1	Základné podmienky kvalitatívneho interview	182
3.2	Najčastejšie chyby pri kvalitatívnom interview	184
4.	Kritika pozitivistických predpokladov interview	185
5.	Interview, rozprávanie, dialóg a konverzácia	190
5.1	Rozprávanie životného príbehu	193
5.2	Kultúrne a naratívne pravidlá životopisného rozprávania	194
5.3	Interview ako sociálne konštruovaná interakcia	196
5.4	Interview a diskurz	197
6.	Súhrn	200
VII. kapitola: DISKUTUJÚCA SKUPINA A SKUPINOVÉ INTERVIEW		203
1.	Štúdium rodinnej konverzácie	203
1.1	Interpretačný kľúč	205
2.	Zabudnuté dedičstvo: diskutujúca skupina ako miniatúra mysliacej spoločnosti	207
3.	Sociologická tradícia skupinového interview	210
3.1	Rozdiel medzi fókusovou a diskutujúcou skupinou	212
3.2	Rozdielne charakteristiky individuálneho a skupinového interview	214
4.	Výskumný projekt so skupinovým interview	214
4.1	Výber účastníkov	216
4.2	Počet skupín	218
4.3	Počet účastníkov v skupine	218
4.4	Uvedenie témy	219
4.5	Sekvencia otázok	219
4.6	Úloha moderátora	221
4.6.1	Chyby moderátora	222
4.6.2	Asistent moderátora	223
4.6.3	Memorandum a záverečná reflexia	223
4.6.4	Technika záznamu a miesto konania	224
5.	Analýza skupinového interview	224
5.1	Deskriptívna analýza	226
5.2	Interpretatívna analýza	227
5.3	Praktické závery	228
6.	Metodologické otázky	229
7.	Príklad: Práva a povinnosti jednotlivca	229
7.1	Diskusia ako spôsob uvažovania	230
7.2	Diskusia ako prostriedok dosahovania konsenzu	235

8.	Súhrn	245
VIII. kapitola: ETNOGRAFICKÉ POZOROVANIE		249
1.	Predmet pozorovania: konanie či správanie?	249
2.	Pozorovateľ a pozorovaný	250
3.	Pozorovanie ukotvené v spoločenskej praxi	253
3.1	Integrácia etnografického, sociologického a sociálno-psychologického prístupu	255
3.2	Vitajte v Bourbonnais!	256
3.3	Vynáranie sa otázok	258
3.4	Teoretická reflexia: argumenty v prospech sociálnych reprezentácií	259
4.	Spoločenský kontext: rozmanité perspektívy	261
4.1	Ohrozená identita?	264
4.2	Spoločenská pozícia psychiatrických pacientov	265
4.3	Zvládavanie bez poznatkov?	266
4.4	Laické teórie o „bláznoch“ a ich chorobách	266
4.5	Signifikačné a inštitutárne praktiky	268
5.	Etnografické a iné druhy pozorovania	270
5.1	Etnograf a pozícia výskumníka	273
5.2	Interpretácia zápiskov a záznamov	276
5.2.1	Interpretatívna etnografia	276
5.2.2	Naratívna etnografia	278
5.2.3	Sociologická etnografia	279
6.	Súhrn	281
IX. kapitola: PROGRAM VÝSKUMU SOCIÁLNYCH REPREZENTÁCIÍ: METODOLOGICKÉ A EPISTEMOLOGICKÉ OTÁZKY		289
1.	Metodologická pozícia	289
2.	Epistemologické súvislosti	290
2.1	Vzťah subjekt - objekt	294
2.2	Aktivita výskumníka	298
2.3	Vyvodzovanie záverov	300
2.4	Jednotka analýzy a hranice zovšeobecňovania	302
X. kapitola: NAMIESTO ZÁVERU		307
1.	Quo vadis sociálna psychológia?	307
2.	Otvárajúce sa perspektívy	309
3.	Praktická činnosť psychológa a etnografia	310
LITERATÚRA		313
INDEX AUTOROV		331
VECNÝ INDEX		337